KIVILCIM

Türk Ocaklarının Romanı

Metin Savaş

ÖTÜKEN

YAYIN NU: 1647
EDEBÎ ESERLER: 854

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI: 49269

ISBN: 978-625-408-068-5

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Editör: Göktürk Ömer Çakır

Tashih: İbrahim Çalıkoğlu

Kapak Tasarımı: GNG Tanıtım

Dizgi-Tertip: GNG Tanıtım

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: ANA BASIN YAYIN GIDA İNŞ.SAN.VE.TİC.A.Ş
Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. 2622 Sk.
Güven İş Merkezi No:6/13, Bağcılar / İstanbul
Sertifika Numarası: 20699 Tel: (0212) 446 05 99

İstanbul- 2021

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

METİN SAVAŞ: 1965 yılında Balıkesir'de doğdu. Beş yaşındayken ailesiyle birlikte İstanbul'a yerleşti. İlköğretim eğitimini Fatih İlkokulu, Çavuşoğlu Özel Koleji ve Gelenbevi Ortaokulu gibi farklı okullarda aldı. Lise eğitimini Vefa Lisesindeyken yarıda bırakarak çalışma hayatına atılmak zorunda kaldı. Askerlik görevi öncesinde Lâleli semtindeki tek yıldızlı bir otelde komilik ve garsonluk yaptı. Askerlik sonrasında ise Balıkesir'de uzun yıllar bakkal dükkânı işletti. Yirmili yaşlarında iddiasız hikâyelerden oluşan ilk yazılarını yazmaya başladı. 1995 yılında Türk Edebiyatı Vakfı'nın düzenlediği Ömer Seyfettin Hikâye Yarışması'nda "Ninemin Türküleri" adlı kısa öyküsüyle mansiyon ödülüne lâyık görüldü. 1998 yılında *Orkun* dergisinin tertiplediği makale yarışmasında ikincilik aldı. Bu dönemden sonra ilk roman denemelerini yaparak 1999 yılında İstanbul Tuzla Belediyesi'nin açmış olduğu roman yarışmasında *Efendi Dayının Kozalakları* adlı romanıyla birinciliği Ahmet Kekeç'le paylaştı. Söz konusu roman 2000 yılında kitaplaştı. İkinci kitabı olan *Polika'nın Yeşil Çeşmesi* 2003 yılında yayımlandı. (Bir uzun hikâye olan bu eser 2011'de Ötüken Neşriyat tarafından *Yeşil Çeşme* adıyla yayımlanmıştır). Daha sonra 2005'te *Zemheri Kuyusu* adlı romanı yayımlandı ve işbu roman aynı yıl Türkiye Yazarlar Birliği Roman Ödülü'ne değer bulundu. 2008'de *Melengicin Gölgesinde*, 2010'da *Kargalar Derneği*, 2012 yılında *Erlik* isimli romanları yayımlandı. Aynı yıl içinde *Erlik* romanına ESKADER (Edebiyat, Sanat ve Kültür Araştırmaları Derneği) roman armağanı verildi. 2014 yılındaysa "Türk romanına yaptığı katkılar" gerekçesiyle Türk Ocakları Genel Merkezi tarafından Ayvaz Gökdemir Edebiyat Ödülü'yle taltif edildi. Yine 2014 yılında *Kuvayı Milliye'nin Hazinesi* adlı romanı yayımlanmıştır. Metin Savaş'ın "İstanbul'da Karnaval Üçlemesi" ortak başlıklı serisinin ilk kitabı olan *Baykuşlar Geceleyin Öter* adlı romanı 2015'te, söz konusu serinin ikinci kitabı *Dehşet Palas AVM* 2016'da ve serinin son kitabı *Çarşamba Karısı Cinayetleri* 2018'de okurlarıyla buluşmuştur. Muhtelif dergilerdeki 99 yazısını bir araya getirdiği *Kırmızı Yazılar* başlıklı kitabı ise Kırmızılar Yayıncılık tarafından yine 2018 yılında yayımlanmıştır. Hüseyin Nihal Atsız'ın *Ruh Adam* romanına ilişkin farklı dergilerde çıkmış olan çözümleme makaleleri 2018'de Tün Kitap tarafından *Sevda Gibi Bir Gizli Emel* adıyla kitaplaştırılmıştır. 2019'da *1984* romanı üzerine kaleme aldığı *Karanlıkta Savaşanlar*, 2020'de arketipler ve göstergeler üzerine çalışması *Defne Ağacını Budamak* Çolpan Kitap tarafından yayımlanmıştır.

"Türk Ocağı bazen göze görünür bazen de göze
görünmez. Ocak bir bina değil ruhtur.
Ocak bir fikirdir, bir aşktır, bir imandır."

Hamdullah Suphi Tanrıöver

BAŞLANGIÇ

İkinci Meşrutiyet'in ilan edilmesinin beş ay öncesiydi. Askerî Tıbbiye-i Şâhâne talebelerinden birkaçı geceleyin üst kattaki yatakhanelerinden usulca, uyku halindeki diğer talebelere sezdirmeksizin çıktılar. Son sınıftan Esat, İbrahim Mazlum, Dıramalı Yusuf ve birkaç kafa dengi arkadaş, hep beraber çıt etmeksizin mektebin alt katına indiler. 1908 yılının Şubat ayıydı. İstanbul'un sert kışı mektep koridorlarını buzhaneye çevirmişti. Kafa dengi bu mektepli bir bölük arkadaş o gece nereye gittiler, bir veya iki çuval kömürü mektebin bodrumundan mı yoksa mektep dışında bir yerden mi yüklenip getirdiler? O gecenin sabahının alacakaranlığında asker disipliniyle kalk borusu çaldığında bütün öğrenciler yatakhanelerinden fırlayarak paldır küldür aşağıya, sabah çaylarını içmek için yemekhaneye varmak amacıyla merdivenlere koştuklarında bir tuhaflık fark ettiler. Alt kat koridorları bomboştu. Oysaki kalk borusu sonrasında mektep koridorları mahşer yerine döner, itişip kakışmalar, sataşmalar, dalaşmalar, kabarmalar, şakalaşmalar alıp başını giderdi. Bu sabahki alışıldık olmayan dinginlik bütün öğrencileri tedirgin etti. Büyük mektep binasının sol tarafı idadi denilen askerî lise, sağ tarafıysa fakülte hükmünde Tıbbiye-i Şâhâne idi. Büyük binanın orta yerindeki geniş bahçe ise teneffüs alanıydı.

Yatakhane koğuşlarından fırlamış olan öğrenciler, yemekhaneye inmeden, dershanelerin bulunduğu koridora

saptıklarında zınk diye şaşalayıp durdular. Koridorun sağ duvarında camilerdeki hatlar gibi kocaman harflerle yazılmış sloganları görmüşlerdi.

Yaşasın Kânun-ı Esâsi!

Yaşasın Meşrutiyet!

Yaşasın Hürriyet!

Duvarlardaki bütün bu sloganlar kömür rengindeydi. Koridor zemininde yer yer kömür tozları seçiliyordu. Yine duvarlarda Namık Kemal'in vatan ve hürriyet temalı şiirlerinden dizeler vardı. Öğrenciler başlarını tam karşıdaki sol duvara çevirdiklerinde yine kömürle yazılmış iri iri sloganları okudular.

Kahrolsun İstibdat!

Kahrolsun Mutlakiyet!

Kahrolsun Saltanat!

Alelâde bir durum değildi bu. Geceleyin olup bitenden habersiz öğrenciler daha fazla tedirginliğe kapılarak gözlerinde tüten sabah çayını boş verip yemekhaneye inmeksizin hemen dershanelerine koştular, sıralardaki yerlerine doluştular. Dershanelere daha önceden inmiş olan diğer öğrenciler suspus vaziyetinde idiler. Kimsenin ağzını bıçak açmıyor, herkes sıraları üzerindeki ders kitaplarını okuyormuş görünüyordu. Fakat hiçbirinin zihni ders kitaplarındaki malumata saplanmış değildi. Kafalar bulanıktı. Tek tük muzipçe sırıtanlar da belirmekteydi. Kimse birbiriyle konuşmuyor, en samimi sıra arkadaşları bile birbirlerinin yüzüne dönüp de bakmıyordu. Görülmüş şey değildi. Şaşkınlık fırdolayı, sükût ise elmas veya kömürden ziyade düpedüz altındı. Demeye kalmadan Askerî Tıbbiye-i Şâhâne'nin ve İdadi'nin hem düşük rütbeli hem yüksek rütbeli cümle subayları telaş içinde öteye beriye koşuşmaya koyuldular. Kelleler koltuk altındaydı. Herkes istim üzerindeydi. Sanki kömür çarpmış, mektep bir gecede zehirlenmiş, o gecenin sabahı kördüğüm olayazmıştı. Subaylar haşin sesleriyle bağırıyordu:

Kim yazdı?

Duvarlara bunları kimler yazdı?

Yine demeye kalmadan Mekâtib-i Askeriye Müfettişi Zülüflü İsmail Paşa ardında maiyeti ile çıktı geldi. Duvarlardaki yazıları kendi gözleriyle görünce daha bir öfkelenmişti. Herkes anlıyordu ki Zülüflü Paşa'yı öfkeden çok korku bürümüştür. Öfke ve korku karışımı çehresiyle dershanelere tek tek girerek verdi veriştirdi:

Bu yaptığınız nankörlüktür!

Bu ihanettir!

Bu hareketiniz velinimetimiz şevketlü padişahımıza karşı küfrân-ı nimettir!

Efendimiz arzu buyurdukları takdirde hemen hepinizi bu mektepten defeder. Osmanlı ordusunu anca rüyalarınızda görürsünüz. Padişah efendimiz dilerse Avrupalardan hekimler getirtip topunuzu siler süpürür.

Ulan ahmaklar!

Bre nankörler!

Zülüflü Paşa'nın sesi titriyor, kalem parmaklı elleri tutunacak dal aranıyordu; neden sonra sağ elini sağ cebindeki beylik tabancaya götürerek kabzayı sımsıkı kavradı. Olanca şiddetiyle öğrencileri azarlamayı sürdürüyordu. Tıbbiyeli öğrenciler, ağızları kapalı, dudakları kıpırdak, homurdanmaya başladılar. Aynı anda ayak patırtıları da ayyuka çıkmıştı. Öğrenciler iskarpinlerini çini zemine vurarak Zülüflü Paşa'nın azar yüklü sözlerini protesto ediyorlardı. Zülüflü Paşa böyle yürümeyeceğini, işin renginin daha da koyulaşıp içinden çıkılmaz hale döneceğini hissedince dershanelerin bulunduğu koridoru kızgınlıkla terk etti. Soluğu mektebin nazır odasında almıştı. Subayları topladı, bu kömürlü isyan girişimine karşı alınması gereken önlemleri saydı döktü. Zülüflü Paşa mektep nazırını terletirken Selimiye Kışlası'ndan kopup gelen askerler de Tıbbiye Mektebi'ni kuşatmışlardı. Ortalık bir anda Nuh'un gemisi gibi karışıvermişti. Yıldız Sarayı'ndaki pa-

dişah kükreyecek olursa ne mektep nazırının ne de askerî mektepler müfettişinin gizlenebilecekleri delik bulunamazdı. Tıbbiye Mektebi'nin subayları kendi öğrencilerini iyi kötü tanıyorlar, kimler malın gözüdür, hangileri has karakterlidir, kimler gammazcıdır hep biliyorlardı. 1889'da Askerî Tıbbiye öğrencilerinin kurduğu İttihad-ı Osmanî örgütü henüz belleklerden silinmemişti. Gerçi bu örgütün taşları yerinden oynattığı pek söylenemezdi ama 1906'da Selânik'te kurulan Osmanlı Hürriyet Cemiyeti kadrosunun fikirleri Tıbbiye'ye yayılmıştı.

Zülüflü İsmail Paşa esip gürleyerek Tıbbiye Mektebi'nden ayrılınca mektep subayları koridor duvarlarına o yazıları yazdıklarından kuşkulandıkları öğrencileri sorguya çektiler. Son sınıftan Esat, İbrahim Mazlum, Dıramalı Yusuf ve birkaç kafa dengi arkadaşı tutuklanıp mektepten götürüldüler. Tophane'deki tutukevine tıkılmışlardı. 1908 yılının Şubat ayındaki bu kömürlü direnişin ardından aynı yılın 23 Temmuz'unda İttihat Terakki marifetiyle İkinci Meşrutiyet hürriyeti ilan edilince son sınıftan Esat, İbrahim Mazlum, Dıramalı Yusuf ve birkaç kafa dengi arkadaşı Tophane'deki tutukevinden çıkarılıp Askerî Tıbbiye Mektebi'ne geri gönderildiler.

1. BÖLÜM

Kurdeşenler Dökmek

Oğuz bozkırına fırtına çökmüştü. Tıknaz bir oğlan kuytuya sindi, mor dikenleri çiğnedi, hem esti hem gürledi. Benzi sapsarıydı. Dizlerini karnına gömerek titredi. Zangır zangır titreyişlerle örseleniyordu. Çenesi yamulmuş, burnu kaykılmıştı. Hepiniz kavatsınız. Köknarların dalları fırtınada savrulup duruyordu. Tıknaz oğlan azıcık rahatlar gibi olunca bacaklarını uzattı. Mor dikenlerin daladığı elleri çok pis gidişiyordu. Doğrulmayı denedi fakat vazgeçti. Gözkapakları ağırlaşırken Gölge çıktı geldi.

- Git başımdan, dedi tıknaz oğlan.

Gölge tınmadı. Dimdik bakıyordu. Oğlan da ona baktı. Gevşek topraklı zeminde kırkayaklar. Meşe palamutları dal budak sarmış. Tıknaz oğlan başucundan kaptığı irice bir taşla birkaç börtü böceği acımasızca ezdi. Yüz hatlarında zorbalık. Börtü böceklerin ardından bir örümcek ağına takıldı. Gölge sadece seyrediyor, çürük çarık dişleriyle kim bilir ne kemiriyordu. Oğlan tiksindi. Gölge sordu:

- Ertuğrul muydu senin adın?

- Herkes böyle diyor dedim ya, diyerek çemkirdi tıknaz oğlan. Gölge'nin oradaki varlığını umursamaksızın bağırdı çığırdı, isterikli, göğsünü gererek sert çıktı. Kavat oğlu kavatlar. İtlerin dölü.

- Öfke hüner değildir, dedi Gölge.

- Sen ne bilirsin öfkeyi? Ezilip dümdüz edilmeyi ne bilirsin?

Gölge kemirmeyi sürdürünce Ertuğrul daha da öfkelenmişti. Burnundan soluyarak gevşek zemine yumruk

çaldı, taş parçasını kapıp iki kırkayağı daha parçaladı. Hızını alamamıştı, açtı ağzını yumdu gözünü:

- Çıyanlar, yılanlar, onun bunun çocukları!

Gölge çömelerek tıknaz oğlanın avurtlarını avuçlayıp var gücüyle sıktı. Oğlanın canı yanmıştı. Gölge pis nefesini yapıştırdı.

- Çirkef gölge! Yeraltının domuzu!

- Sana domuzluk mu ettiler?

- İlkin kuyruk salladı, aklımı çeldi, sonra da sattı. Dikleneyim dedim, suçlu oldum. İçine bun girmiş dediler. Git kendini sağalt dediler. Bütün suçu bana yıktılar. Yazıktır demediler. İtilip kakıldım. Çok acıdı.

- Acıtır, dedi Gölge.

- Sen ne bilirsin acıyı?

Gölge karşılık vermedi. Ertuğrul süzülmüştü. Bir deri bir kemik. Enikle oynar gibi oynadılar benimle. Gönlümü yıktılar.

- Karanlıktan nasıl çıkarım? diye sordu Ertuğrul.

Gölge'nin yanıtı sert oldu:

- Karanlığın bağrına dalarak!

Ertuğrul ileriye, ötelere, mezarlığa çevirdi konur gözlerini. Tısladı.

- Yılanla yılan oluyorsun, dedi Gölge.

Ertuğrul sövdü. Fırtınanın kesileceği pek yoktu. Gölge konuştu:

- Karanlık ormanın bağrındaki ışığa kavuşursan düze çıkarsın.

Ertuğrul boş gözlerle bakıyordu şimdi. Bilmece mi konuşuyor bu tekinsiz gölge? Kılığı da kılık olsa! Dilim damağıma yapıştı zaten. Karnım gurulduyor.

- Nefsim gurulduyor desene şuna!

Ertuğrul hamle yapıp Gölge'nin suratına çalmak istedi, kımıldayınca tekrar titreme gelmişti, çırpındı, didindi, gerisingeri oturdu.

- Karanlık orman, dedi Gölge bir kez daha.

Vakit epey ilerleyince Gölge etraftan birtakım otlar toplayıp kaynattı. Ertuğrul içti. Uyudu, düşler gördü, uyandı, iyiden iyiye toparlandı. Ayaklanınca mezarlığa doğru yürümeye koyuldu. Yönünü yıldızlara bakarak bulmaya çalışıyor gibiydi ama aslında rastgele ilerliyordu. Arada bir duraksıyor, avazı çıktığınca bağırıyor, haykırıyor, çalı çırpıya tekme savuruyordu. Kustuğu şey öfkeydi. Mosmor kesildiği anlarda göğsünü yumruklamaktaydı.

- Kendine eziyet ediyorsun, dedi Gölge.

- Peşimi hiç bırakmayacak mısın?

- Bırakırsam peşsiz kalırsın ahmak!

Karanlık orman çok ötelerdeydi, ne kadar ırakta olsa da pek yakında görünüyordu. Gözlerim erişebiliyorsa uzakta değil demektir. Fırtına dinmişti. Ertuğrul artık hiç titremiyordu. Gölge'nin kaynattığı otlar işe yaradı. Yürüdükçe içim ısınıyor.

Çok geçmeden Karacaahmet Mezarlığı'na vardığında Muhsin'i gördü.

- Sen misin birader?

- Ben miyim? dedi tıknaz oğlan.

Muhsin onun sol omzuna bir darbe indirdi. Ertuğrul hemen bitişiğindeki serviye tutunarak Muhsin'in o bilindik acı kuvvetinin anlık sızısının geçmesini birkaç dakika bekledi.

- Çok mu acıdı? diyerek gülüyordu Muhsin.

- Kurt Muhsin!

- Köprüden geçinceye kadar bana dayı demelisin birader.

- Karanlıktan korkmuyorum ki.

- Ama mezarlıktan tırsıyorsun.

- Hiç de değil.

- Ertuğrul efendimiz gücendiler mi?

Karacaahmet Mezarlığı'nın içlerine doğru taban tepelerken eğri büğrü, kimi yan yatmış, kimisi dosdoğru mezar taşları Ertuğrul'u tedirgin etti. Tıbbiyeli delikanlılar az ötede birikmişlerdi. Her şey olacağına varır diye fikir

yürüttü tıknaz oğlan. İç dünyası kıpır kıpırdı. Gölge'nin bahsettiği karanlık orman burası işte! Sapıtma Ertuğrul. Yönünü yitirirsen peşsiz kalacaksın!

- Çok beklettin, diyerek çıkıştı Behçet.

Ertuğrul oralı olmadı, mezarlığın her yerinde çıyanların kol gezdiği kuruntusuyla huzursuzdu. Kemikler, kafatasları, belki henüz çürümemiş et yığınları. Behçet sordu:

- Nesi var bunun?

- Karanlıktan korkuyor, dedi Muhsin.

- Korkmuyorum ki.

- Herkes burada mı?

Tayfa eksik de olsa işte yine toplanmışlardı mezarlıkta. Behçet potinlerinin uçlarıyla kara toprağı eşeledi. Muhsin ise başını göğe kaldırmıştı. Hüseyin Fikret ve diğerleri hortlak görmüşçesine iki yanlarını kolaçan ettiler. Karaca Ahmet Dede uğrar mı uğrar. Benzer evhamlarla boğuşuyorlardı.

- Manyak mısınız oğlum, dedi Behçet. Mektepte kadavra görmüş adamlarsınız.

- Kadavra başka, hortlak başka, dede erenler bambaşka.

- Korkmuyorum ki, dedi tıknaz oğlan Ertuğrul.

Karacaahmet Mezarlığı uğuldadı.

- Şüpheye yer yok, dedi Ertuğrul.

- Ne şüphesi?

- Karanlık ormanın bağrındaki ışığa kavuşursak düze çıkarız.

- Buranın ormandan farkı yok gibi zaten.

- Işık nerede?

Behçet sormuştu ışık nerede diye. Mezarlığın karanlığında fener yok, mum yok, kandil yok, havagazı direği yok. İcap ederse kefenleri sargı bezi yaparız. Karaca Ahmet Dede'yi kafakola alırız. Ertuğrul gülümsedi. Behçet konuştu:

- Türk kavminin içtimaî sükûtunun önünü almak için ilk adımlarımızı atıyoruz arkadaşlar. Mutabık mıyız?

- Mezarlıktayız.

- Necip Türk ırkı mezarlıkta diriliyor, dedi üçüncü sınıftan Necip.

- Korkmuyorum ki ben.

- Tamam lan anladık.

Ertuğrul gözlerini kısarak esnedi.

- Su uyur düşman uyumaz, dedi Kurt Muhsin.

Hüseyin Fikret ve diğerleri itişip tepinmeye durmuşlardı.

- Didişmeyin, dedi Behçet.

- Şimdi ne olacak? Mektepten kaçtık toplandık. Yakayı ele verirsek deşerler bizi.

- Hüseyin Fikret âşık olmuş, dedi ikinci sınıftan Ferit.

- Kime âşık oldun lan?

- Memlekete.

Gülüştüler. Yine iyi kıvırmıştı Hüseyin Fikret. Gece kuşları ağaçların dallarından Tıbbiyeli gençleri gözetliyordu. Behçet teminat istercesine oradaki mektep arkadaşlarının yüzlerine üstünkörü baktı:

- Bizden öncekiler gibi kayıtsız kalmayacağız, değil mi efendiler?

- Kalmayacağız! dediler bir ağızdan.

- Meskeneti günah, faaliyeti ibadet bilecek miyiz?

- Mezarlıktan dirileceğiz, dedi üçüncü sınıf talebesi Necip.

Behçet yer değiştirdi, ellerini arkasında kavuşturarak düşünceye daldı, sonra kalın gövdeli bir ağacın yamacına seğirterek ilk sınıftan Bursalı Hamdi'ye sordu:

- Hüseyin Fikret kime âşık olmuş?

- Bana sorma.

- Hmm anladım. Vaziyet vahim diyorsun.

Kız Öğretmen Mektebi'nin[1] merdivenlerinden öylesine inip çıkan Hüseyin Fikret yaptığı şeyin anlamsızlığını idrak edince dar sokaklara vurdu kendini. Safiye'nin mektep çıkışı hangi sokaktan geçeceğini adı gibi biliyordu. Oyalandı biraz. Kalpağını düzeltti. Hârici üniformasının kadife yakalarını yokladı. Yüreği hararetliydi. Safiye çok geçmeden sokakta göründü. Safiye görününce de Hüseyin Fikret büsbütün toparlandı. Ne var ki Safiye onu görmezden gelmek zorundaydı. Ama birbirlerini görüyorlardı işte. Safiye anlık bir cesaretle sokuldu.

- Edepsizlik ediyorsunuz Hüseyin Fikret Efendi.

- Muhakkak.

- Kız mektebinin merdivenlerine tünemeniz çok kötü.

- Cüretkârlığımın bedelini ödemeye hazırım ben Safiye Hanım.

Safiye gizli bir tebessümle yürüdü gitti. Hüseyin Fikret bakakalmıştı. Ah yüreğim. Daha da baktı, mektepli kızın yürüyüş tarzını kız gözden yitinceye dek uzun uzun temaşa etti. Muhakkak edepsizlik etmekteyim.

- Ateş bacayı sarmış, diyerek çıktı geldi Sinoplu Kemal.

Birinci sınıftan Bursalı Hamdi densizcesine ve heceleri abartılı bir şekilde vurgulayarak "min-el-aşk" dedi.

- Vermezler oğlum o kızı sana!

Hüseyin Fikret'in tavrı fevkalade kararlıydı:

- Tıbbiyeli istemez. Tıbbiyeli alır.

- Söke söke alırım mı diyorsun?

Üç arkadaş Karadut Kıraathanesi'nin yolunu doğrultunca dar sokağın köşesindeki Hırdavatçı Peşo ileri geri söylendi:

- Mektepliler yüzünden dünyanın çivisi çıkacak. Mülkiyeli edepsiz oğlanın ne ettiğini gördünüz mü? Kızcağızın yolunu kesti. Kız dediğime bakmayın. Yüz vermese oğ-

[1] Darülmuallimat-ı Âliye, ilk ve ortaokullara hanım öğretmen yetiştiren mekteptir. Fatih Çarşamba semtindeki Saip Paşa Konağında faaliyet gösteriyordu. Çok sonraları Çapa'daki Derviş Paşa Konağı'na taşınacaktır.

lan haddini bilecek. Kapatacaksın bütün o gâvur özentisi mektepleri.

- Mülkiyeli değil o oğlan. Tıbbiyeli galiba.

- Al birini vur ötekine.

Esnaf konuşadursun, üç arkadaş kıraathaneye varınca en dipteki masaya çöktüler. Sinoplu Kemal bir ayak zulaya uzanarak Tanin gazetesini kaptı getirdi. Fakat gazeteye göz gezdirmek yerine Jeune Turc'ten ezberine aldığı bir sözü Fransızca olarak tekrar etti. Sinoplu Kemal'in ecnebice sözünü Bursalı Hamdi işgüzarlıkla Türkçeye çevirdi:

- Parlak muvaffakıyetleri ile gözleri kamaştırmakta olan Millî Donanma Cemiyeti gibi kavmî bir Türk maarif cemiyeti teşkil etmek zarureti Safiye'den daha ehemmiyetsiz değildir efendiler.

- Haydaaa, dedi Sinoplu Kemal.

- Safiye'nin şöhreti Fransız dilberlerine dudak uçuklatırsa hiç şaşmayalım arkadaşlar.

Karadut Kıraathanesi'nin ocakçısı Dragon Cemal yanaştı ve sordu:

- Safiye kim?

Kimseden ses çıkmayınca Tanin gazetesinin sayfaları hışırdadı.

- Celal Nuri Bey ne diyor? Yeni bir şeyler söylemiş mi?

- Cehle karşı mücadele, diyerek sırtını iskemleye yapıştırmıştı Hüseyin Fikret.

- Yüksek sesle konuşmayın, dedi ocakçı. Uluorta lâflarınız yüzünden kıraathanemiz mimlenirse hepinizin ifadesini ayrı ayrı alırım bak. Çok pervasız oldunuz şu sıralar.

- Müsterih ol ocakçı.

Bursalı Hamdi söz aldı:

- Cemiyetten ziyade ocak lazım bize.

- Yeniçeri ocağına soyunmuyoruz oğlum. Türklüğümüzü anca maarif kurtarır. Donanma Cemiyeti iyi çalışıyor. Paradan puldan yana dertleri de yok.

Ocakçı tekrar sordu:

- Safiye kim?

- Yok öyle biri, diyerek terslendi Hüseyin Fikret. Biz uydurduk kendimize mihnet edinmek için.

- Yemezler, dedi ocakçı.

- Her şeye burnunu sokma sen.

Tıknaz oğlan Ertuğrul bir başına, kıraathanenin dışında dikelmekteydi; mor dikenler kevgire çevirmişti ellerini. Tütüncüye kesik attı. Hava bozacak gibiydi. "Yağmur geliyor," diye seslendi içeriden Sinoplu Kemal. Kimse oralı olmayınca Ertuğrul'u da boşladılar. Gölge yine çökmüştü. Ne de keskin dilin var. İblis soyundansın besbelli. "Bilip bilmeden konuşma!" diyerek takaza etti Ertuğrul'un mevhum yol arkadaşı. Önümüzü göremiyoruz. Kara bulutlar mı bindirecek yoksa şafak mı sökecek? "Kâhin değilim," dedi Gölge. İstikbal belirsiz.

Hüseyin Fikret "Bu kadar aylakçılık yetişir," deyince ağır aksak mektebe döndüler. Askerî Tıbbiye yerli yerindeydi. Mütefennin[2] tayfası gece yarısında mektebin üst katındaki o boş odada yine gizlice toplandıklarında Safiye'nin muhayyel kokusu her yere sinmiş gibiydi. Hüseyin Fikret orada olmasa belki Safiye'nin esamisi okunmayacaktı.

- Artık bir daha burada buluşmayalım, dedi Hüseyin Haşim. Dâhili nizamnameye ters düşüyoruz. Karacaahmet tek durağımız olsun. Geçen gece orada rahat soluk aldık. Almadık mı? Cemiyet kurmamız elzemdir arkadaşlar. Bunu kırk defa söyledik, hep söylüyoruz. Lâfla peynir gemisi yürümüyor. Harekete geçmeliyiz. Agayef etrafındakilere sormuş, artık yeni bir devre başlıyor mu diye sormuş. Sormamış mı?

Mahmut ile Refet bakıştılar. Safiye aralarında geziniyordu sanki. Ertuğrul'un Gölge'si de oradaydı belki. Evham, daima evham.

[2] Mütefennin: Alaylı ya da medreseli olmayan, modern okullarda okuyan öğrenciler.

- Biz Tıbbiyeliyiz, dedi Hüseyin Haşim. Vazifemiz hayat kurtarmaktır. Şimdilik talebeyiz ama kafalarımızı sıyırmaya hakkımız yok. Kendimizi idare edemiyorsak milleti nasıl tedavi edeceğiz? En tehlikeli hastalığımız cehalettir. Cemiyet şart. İstanbul'dan başlayacağız. Rumeli'ne ve Anadolu'ya yayılacağız. Şubeler açacağız. Fikirlerimize ters düşmeyen kim varsa ayaklarına gidip destek isteyeceğiz.

Çıt çıkmıyordu.

Behçet hiç kıpırdanmaksızın Hüseyin Fikret'in çehresine kenetlenerek sordu:

- Safiye ne ayak?

Tıbbiyeli gençlerden birkaçı gülüşünce Hüseyin Haşim adaşı Hüseyin Fikret'ten tarafa yürüdü ve dedi ki:

- Kapılarına dayanıp isteyeceğiz.

- Vermezler, dedi birinci sınıftan Bursalı Hamdi.

- Mektup yazalım. Derdimizi anlatalım.

- Safiye'nin ailesine mi?

Hüseyin Haşim sahte bir öfkeyle sesini yükseltti:

- Akçuraoğlu Yusuf'a yazacağız. Necip Asım'a yazacağız. Rıza Tevfik'e yazacağız. Türk Derneği'nden bildiğimiz daha kim varsa hepsine tebelleş olacağız.

- Siyasete bulaşmayalım, dedi Kurt Muhsin.

Ertuğrul hak vermemiş görünüyordu o dakika. Muktedir olmayalım mı? Ona bulaşma, buna bulaşma. İyi huylu bakteriler gibi her tarafa bulaşalım. Kasıp kavuralım. Hükmedelim.

Behçet sordu:

- Ne düşünüyorsun gene?

- Türk gibi düşünüyorum.

Ertuğrul böyle dedikten sonra gizli toplanma odasının zulasına seğirtti, bir oyuktan çekip aldığı Tercüman-ı Hakikat gazetesini açıp katlayarak Hüseyin Baki'ye uzattı, parmak ucuyla dokunduğu satırları göstererek "Oku şurayı," dedi. Hüseyin Baki okudu:

- Türkçe yazın… Daima Türkçe yazın… Bu kadarla da kalmayıp Türk olarak düşünün.

- Kim diyor bunu?

- Ahmet Mithat Efendi.

Behçet pencereye yürüyerek Haydarpaşa semtinin ve daha ötedeki semtlerin gece karanlığında görünen kısımlarını bir zaman seyretti. Potinlerinin uçlarını duvar dibine sürtüyordu. Tercüman-ı Hakikat elden ele dolaştı. Mektep hocalarından Hüseyinzade Ali şimdi çıkıp gelse, geceleri Karacaahmet'te ne dolaplar çevirdiğinizden haberdarım dese Tıbbiyeli talebelerin ağızları kulaklarına varacaktı. Koskoca semte adını vermiş Haydar Paşa da belki bizden yanadır bütün maneviyatıyla.

- Ben yazarım, dedi üçüncü sınıftan Hüseyin.

- Ne yazacaksın?

- Mektup. Program. Beyanname. Her ne yazılacaksa bana bırakın.

- Hep beraber dikte etmeliyiz, diyerek bacaklarını orta yerdeki ufak masaya uzattı Hüseyin Fikret. Sandalyesi duvara toslamasa devrilecekti. Behçet o sert bakışlarını Haydarpaşa semtinin siluetinden çekmeksizin lâfı gediğine koydu:

- Sen git Safiye'ne dikte et hislerini.

Süleyman Remzi kahkahayı basmıştı.

Bursalı Hamdi olabildiğince abartılı bir şekilde romantikleştirdiği ses tonuyla *Beni Terk Et* şiirinden iki mısra okudu:

Beni pek titretir bu gizli firar,
Çünkü genç, büyük gururum var!

✹

Mülkiyeli birkaç öğrenci Beşiktaş İskelesi taraflarında demleniyordu. Tıbbiyeli Hüseyin Haşim onları enseledi. Beşiktaş sırtları ilkbaharda pürneşeydi. Bir kelebek kon-

du. Baharlı kokular. Mülkiyeli öğrenciler buyur ettiler ama Hüseyin Haşim bilhassa iskeleden tarafa çevirmişti yüzünü. Vapur yanaşıyordu.

- Hürriyet, dedi Mülkiyeli Recep.

- Terakki yoksa hürriyet kaçıp gider, diyerek karşılık verdi Hüseyin Haşim.

- Ya ittihat?

- Bizim Tıbbiye'de vilayetçilikten geçilmiyor. Bir öbek şurada bir öbek burada. Mamafih Rum talebeler hep beraber. Diğerleri de öyle. Biz niye dağınığız? Kendi aramızda *élite* bir güruh tesis etmemiz lazım geliyor.

- Jakobenlik mi diyorsun? diye sordu Mülkiyeli Recep.

- Milleti kurtarmanın yolu buradan geçiyor. Varsınlar bize züppe desinler. Demesinler mi?

- Züppe demekle yetinseler gam yemem. Tekfir edileceğimiz muhakkak.

Hüseyin Haşim vapurdan inenlere bakıyordu. İskeleye sıçrayanlar. Adaşı Hüseyin Fikret'in Safiye'sini görür gibi olunca kafası karıştı. Aşk da lazım.

- Kendimizi daraltıyoruz. Ermeni Ermeniliğini biliyor. Arnavut Arnavutluğunun farkında. Türk Türklüğünün şuurunda değil. Muazzam tarihimiz var. Padişah babamız var. Yine de eksiğiz.

Mülkiyeli Recep alenen konuştu:

- Tıbbiye'deki kıpırdanmayı takip ediyorlar.

- Kimler?

- Biz, dedi Recep. Bizler takip ediyoruz. Tabii ki Mülkiyeliler olarak bizler.

Hüseyin Haşim önce gülümsedi sonra tedirgin oldu:

- Mülkiye'ye kim malumat sızdırıyor? Fevkalade dikkatliyiz biz.

- Sen! dedi Recep.

- Şu halde kendimden bile şüphe etmeliyim.

- Hay delibozuk!

Hüseyin Haşim iskeleye inip de Safiye'yi yakalamayı düşündü, adaşı Hüseyin Fikret'in vaziyetini bir bir anlatayım şu nazlı kıza. Safiye basar mı çığlığı? Yetişin edepsizlik ediyorlar! Ama biliriz biz, çığırtkanlık huyu yoktur bu kızın.

Hüseyin Haşim korulukta demlenen öğrencileri atlatmanın yolunu aranırken fikir değiştirip Recep'e "Gelsene sen azıcık benimle öteye," dedi. Azıcıktan ziyade epeyce öteye çekildiler. Mülkiyeli Recep çalıların arasından geçerken civardaki evlerin çatılarını gözden geçiriyordu.

- Bende çatı merakı var da.

- Mimarlık okusaydın ya, dedi Hüseyin Haşim.

- Memleket çatırdıyor.

- Sana hususi bir şey sorsam sır tutar mısın?

- Sırdaşlığım meşhurdur. Nice şehzade içini hep bana döküyor. İspanya sarayı hakkında çok şey bilirim lâkin söz verdim söyleyemem.

- Bak sen!

- Ne soracaksan sor hadi.

- Kız mektebindeki Safiye'yi bilir misin?

- Ya bilirim ya bilmem. Beşiktaş sırtlarında güzel çatılı bir köşkleri var. Köşk dediğime bakma, Tebriz saraylarında bile böyle çatı görülmemiştir.

Hüseyin Haşim ağzının içinde bir şeyler geveledi, sövüp sayıyormuş gibiydi, yutkunduktan sonra da sanki sövgülerini hançeresinde boğmak istedi. Gizli firarlar Tıbbiye'den Mülkiye'ye fırdolayı gidip geleceğe benziyordu. Memleket için çok şeyler yapmalıyız. Güruh değil teşkilat olmalıyız. Namık Kemaller olmalıyız. Ziya Paşa geldi gözlerinin önüne. Kulak zarları hürriyet diye uğuldadı. Mutabık mıyız diye sorup durmaktaydı beyninin içindeki Behçet. Karacaahmet mezarlığındaki kavilleşme yeniden dirilişin eşiği olacak diye düşündü. Ölülerin bağrında dirileceğiz. İstanbul'u yeni baştan fethedeceğiz. Yüreklerimiz kavruluyor.

- Ne? diye sordu Mülkiyeli Recep.

- Kavrulmuyor mu?

- Sen öyle diyorsan öyledir. Yaz güneşinde çatılar da kavrulur. Kiremitler pişer.

- Lan git işine. Çatıyla terasla bozmuşsun aklını.

- Safiye'yi niye sordun bana?

✸

Küp gibi iriyarı bir bünyeye sahip olan Filibeli Refet kaba saba yürüyüşüyle alacakaranlıkta Karaköy rıhtımına varınca zınk diye durdu. Sinoplu Kemal kendisinden önce gelmişti. Bakıştılar. Şafak söküyordu. Sinoplu Kemal 'beni buraya neden sürükledin' dercesine çakmak çakmak bakmaktaydı. Haliç'in suyu yavaştan yavaştan aydınlanırken murdar suratlı bir denizci neferi alacakaranlığın içinden çıktı geldi, koltukaltında bir kara kutu vardı. Filibeli Refet kutuya uzanacakken elini geri çekti, vazifeyi arkadaşına havale etti. Sinoplu Kemal anlamazdan gelmeyerek kara kutuyu kaptı, iki avucuyla ağırlığını tarttı, sonra da kendi koltukaltına sıkıştırdı. Murdar suratlı denizci neferi tek kelime etmeksizin basıp gittiğinde Refet kaba saba tavrını daha bir abartarak âdeta karikatürize etmeye gayretlendi. Sinoplu Kemal'se rıhtıma yanaşan vapuru gözetiyordu.

- Hele hele, dedi Refet. Kalıplı bünyesiyle uyuşmayan parlak dişlerini gıcırdattı. Sinoplu Kemal şu anki vukuata yönelik çömezliğinden belli belirsiz eriniyor gibiydi.

- Mızmızlanacaksan hemen vazgeç, diyerek terslendi Refet.

Sinoplu Kemal kendisindeki çömezlik duruşuna çekidüzen verdi, arkadaşını rıhtımda bırakarak tazı gibi topukladı. Kıraathaneye vardığında ocakçıların hası Dragon Cemal renk vermiyordu, umursamazlıkla iskemleleri oradan oraya taşıdı, neden sonradır ki kutuyu kavradı ve Sinoplu Kemal'in cebine birkaç papel sokuşturdu. Tıbbiyeli Kemal oradan sıvıştığında ilk defa suç işlemişlerin sersemliğiyle

canını mektebe dar attı. Hüseyin Baki koridorda kıstırdığı arkadaşının davranışlarından hemen şüphelenmişti. Sınıflara doğru yürürlerken diğer Hüseyinler, Hüseyin Fikret ile Hüseyin Haşim yanlarından süratle geçtiler. Hüseyin Baki mânidar bir hamleyle Hüseyin Fikret'e omuz vurmuştu. Sinoplu Kemal bunu kaçırmadı. Sınıfa girdiklerinde, rıhtımda bırakmış olduğu Refet'i pencere pervazına tünemiş buldu. Refet kara kutunun teslim edilmişliğini anlayarak madrabazca sırıttı ve okkalı ses tonuyla "Hele hele," dedi.

Mektep hocalarından Hüseyinzade Ali o sıra asayişi kolaçan ediyordu. Sinoplu Kemal az evvelki madrabazca sırıtışa tiksintiyle tepki verdi. Refet şimdi büsbütün keyifleniyordu. "Hele hele," dedi tekrardan. Hüseyinzade Ali hocalığın ağırlığıyla Refet'in karşısında dikildi.

- Bir mesele mi var Refet Efendi?

- Sağlığınıza duacıyız kumandanım, diyebildi Refet.

- Ölüm hak. Soluğum tastamam kesildiğinde sizlere kadavralık ederim artık. Hah hah ha. Bugün sağımdan kalkmış olmalıyım. Hah hah ha.

Mektep hocası Hüseyin Ali'nin hah hahlı cümleleri Refet'in gözlerini ışıldattı. Sinoplu Kemal bu ışıltıyı da kaçırmamıştı. Benzi sapsarı kesildi.

- Bir mesele mi var? diye tekrar sordu Hüseyinzade Ali. Muhakkak sen de sağlığıma duacısındır, değil mi? Hiçbirimiz ölmeyecek olursak kadavrayı nasıl tedarik edeceğiz? Hah hah ha.

Akşamüzeri mektep çıkışında Sinoplu Kemal rıhtımdan beri yakasını bırakmayan suçluluk hissini daha bir sırtlanarak İstanbul'a geçti. Şansı yaver gitmiş, arkadaşlarından sıyrılması zor olmamıştı. Herkesin ayrı bir derdi var diye düşünüyordu. Mihnet çekiyorsan bu dünyadasındır. Yaşıyorsun demektir. Hüseyin Fikret'in Safiye'si hepimizce malumken kendi sırrımı gökteki çoban yıldızından bile sakınmak mümkün olabilseydi. Sinoplu Kemal iskeleden yukarı hızlı hızlı çıktı; sağına soluna bakmıyor, başı öne

eğik, gözleri dumanlı, yürüyordu. Günah işlemiyorum. Her zamanki yokuşa varınca durdu, cebindeki üç beş papeli yokladı. Padişah efendimizin hafiyeleri beni çok pis dövecek. Durduğu yerden yokuşu seyretti. Cesareti kırık gibiydi. Sırtına çarpan mahalle çocuğunun başına bir fiske indirdi. Çocuk yokuş yukarı koşarken "mektepli" diye basbayağı dalga geçti. Mekteplileri seven de çok sevmeyen de. Çalımlarımızdan geçilmiyormuş. Neden sonra cesaret bulup yokuşu tırmanınca köhne evin bodrum kapısına bakışlarını kenetledi. İki sokağın çakıştığı köşedeki çeşme boştu. Zeyrek'e akşam karanlığı basmaya hazırlanmaktaydı.

"Arabella," diye bir mırıltı döküldü dudakları arasından. Bekledi, bekledi, bekledi. Arabella çıkmıyordu kapıdan. Ahmet Agayef'i hatırladı durduk yere. Balkan dağlarının en yüksek zirvesine çıkıp oradan Altay dağlarını göreceğiz. Böyle bir şeyler söylemişti Agayef. Tam hatırlamıyordu. Ezberime alamamışım lâkin gösterdiği hedef zihnime kazındı çok şükür. Cebini yeniden yoklarken bodrum kapısı açılıverdi. Kız onu gördü. Kemal heyecanlandı. Kız elinde testiyle çeşmeye sokuldu. Çok şükür. Pencerelerden görülme korkusu İstanbul şehrinin yedi tepesini bürüyebilirdi. Kızın yüzündeki ifadenin anlamını çözemeyince ne olursa olsun diyerekten çeşmeye yanaştı, cebindeki birkaç papeli sıyırıp çıkardı.

- Al bunları.

Kız şaşalamıştı, boş boş bakıyordu.

- Nedir bu?

Sinoplu Kemal başını öne eğerek sustu kaldı, söyleyecek söz bulamamanın sıkıntısı yüreğini acıtıyordu. İçim kararıyor. Ama bir şeyler demesi lazımdı.

- Altay dağlarını göreceğiz.

- Ne?

- Çok şükür ki göreceğiz.

- Deli misin sen?

- Günah işlemiyorum, diyebildi. Al bunları. Annene götür.

Kız elini uzatıp tam da alacakken geri çekildi. Şimdi ikisi birden korkuyordu.

- Al bunları Arabella.

- Arabella mı?

- İsmini bilmiyorum ki. Hayalimde sana Arabella diyorum.

Kız gülümsedi. Çok şükür diye geçirdi içinden mektepli delikanlı. Sonra da, sanki kızın hırpani kılığını görmekle onu utandıracağına vehmederek yerin dibine girdi, pelteleşmişti. Göğsüyle birlikte gençlik heyecanları kabarıyor, umutları yükseliyor, kabarıp yükseldikçe de bütün beklentilerini körüklüyordu. Yenilir yutulur umutlar değildi bunlar. Adamı daraltan, kederlendiren, sarsıcı beklentilerdi.

✹

Karacaahmet Mezarlığı kör ışıkların gölgelerine kucak açmıştı yine o gece. "Donanma Cemiyeti kadar etkili bir dernek kurmalıyız," diyordu Muhsin. Siyasetten uzak durmak konusunda ısrarcıydı. Refet ise elini kolunu gelişine sallayarak "Türkçülük bir siyaset değil midir?" diye soruyordu. Şuradan buradan devşirdikleri birkaç fenerin zayıf aydınlığında kıpraşıp duran gölgelere dikkat kesilmiş olan Ertuğrul karanlık ormandaki belli belirsiz sahneleri zihninden kovmaya çalışmaktaydı; "Şimdi olmaz," dediyse de onun ne demek istediğini umursayan çıkmayınca soluklandı.

- Hayatın kendisi siyasettir, dedi Behçet; dedikten sonra da sordu: Mutabık mıyız?

Üçüncü sınıftan Necip kendi elindeki feneri mezar taşlarının üzerine bıraktı. Ağaçların hışırtıları Askerî Tıbbiyeli gençlerin gölgelerini selâmlıyordu. "Abartmayalım arkadaşlar," dedi ikinci sınıftan Ferit. Bu geceki toplantıları öncekine nazaran çok daha kalabalıktı. Potinlerinin